

Armando Hart (i mitten) vid ett möte i april 2007

Armando Hart

Josef Stalin

Armando Hart Dávalos (född 1930), utbildad advokat i likhet med Fidel Castro, är en av den kubanska revolutionens legendariska ledare. Omedelbart efter revolutionens seger blev han utbildningsminister (1959-65) och ledde den omfattande alfabetiseringskampanjen som utrotade analfabetismen på Kuba. Medlem i det kubanska kommunistpartiets centralkommitté och politbyrå. Kulturminister 1976-97. Numera medlem i statsrådet och ordförande i kultursällskapet José Martí.

I nedanstående artikel, skriven 2005, kritiserar Armando skarpt Stalin och stalinismen.

På den kubanska webbplatsen *Rebelión* (se <http://www.rebellion.org/noticia.php?id=10776>) presenteras Armando Harts artikel som en introduktion till den ”berömde kommunistiske historikern” Isaac Deutschers ”klassiska” *Stalin*-biografi, som ”de nya generationernas revolutionära militanter inte bör underlåta att studera” (den första kubanska upplagan av Deutschers *Stalin*-biografi publicerades 1968).

Aktuella betraktelser apropå Isaac Deutschers klassiska biografi

Dessa tankar är en hyllning till alla revolutionärer, utan undantag, som sett sina förhoppningar om 1917 års Oktoberrevolution grusas.

Jag skriver denna text i beundran och respekt för det ryska folket som genomförde historiens första socialistiska revolution och som under Stalin krossade fascismen. Samma ryska folk som 130 år tidigare också omintetgjorde Napoleon Bonapartes invasionsförsök.

Jag har som egen grund 50 års erfarenhet av kamp för de socialistiska idéerna i Fidels och Martís kubanska revolution, Den första marxistiskt inspirerade revolutionen i vad vi kallar Väst.

Det är i sin första kritik av Feuerbach som Marx och Engels konfronterar denne med att negligera den subjektiva faktorn i sin filosofi. De förklarar:

”Huvudfelet med all hittillsvarande materialism (Feuerbachs inräknad) är att föremålet, verkligheten, sinnevärlden, bara uppfattas som *objekt eller som åskådning*; däremot inte som *sinnlig mänsklig verksamhet*, inte som *praxis*; inte subjektivt.”¹

Ända från Revolutionens första år betonade Fidel och Che den subjektiva faktorns betydelse. Det verkliga livet har visat på den subjektiva faktorns roll i mänsklighetens framåtskridande, men också dess roll för stagnation och tillbakagång. Stalin är ett av de stora exemplen på det sistnämnda, kanske den viktigaste i det 20:nde seklet som visat på hur subjektet kan ha ett negativt historiskt inflytande. Och på den kulturella nivån kan vi studera den subjektiva faktorn.

Den huvudsakliga lärdomen som kan hämtas ur den här historien kan sägas vara hur den subjektiva faktorn hade ett avgörande inflytande på den tragiska utvecklingen av vad som kallades ”den reellt existerande socialismen”, som genom sin förenkling förlorade all verklighetsförankring.

Det kan vara viktigt när man studerar den sovjetiska 1900-talshistorien att begrunda Engels självkritiska kommentar:

”För övrigt är det endast en detalj jag finner otillfredsställande; här rör det sig emellertid om en svaghet som Marx och jag är medskyldiga till, eftersom vi i våra skrifter aldrig uttryckte oss med tillräcklig enträgenhet på denna punkt. Vi var nämligen alla tvungna att först och främst betona hur juridiska, politiska och på andra sätt ideologiska föreställningar – och handlingar som dessa föreställningar lett fram till – kan förklaras med hjälp av grundläggande ekonomiska fakta. För det sakliga innehållets skull försummade vi dock att ta upp de formella detaljerna: de olika sätt på vilka dessa föreställningar etc. kommit till. Detta har gett våra motståndare ett kärkommet tillfälle att missförstå och förvränga vad vi sagt...”²

I sin politiska praktik ignorerade Stalin viktiga etiska, juridiska och politiska former vilket var speciellt allvarligt eftersom det påverkade miljoners liv och påverkade därigenom också historien. Han underskattade dessa former och bortsåg helt från två av den revolutionära kampens och kulturens kärnfrågor: etiken och lagen.

I 1917 års Petrograd och Ryssland kombinerades Europas mest avancerade politiska och sociala idéer med situationen av misär och utsugning av bönder och arbetare och uppgiften ställdes att kämpa mot den utländska dominansen, d.v.s. imperialismen, och samtidigt mot feodalism och tsarism. I det gamla Ryssland hade en segrande borgerlig revolution inte materialiserats förrän i februari 1917.

Imperialistisk dominans och en monarkisk tsaristisk regim var det scenario som formerade Stalins politiska tänkande. Naturligtvis influerades han också av leninismen som han kombinerade med de ovan nämnda kulturella begränsningarna. Stalin var en revolutionär men oförmögen att nå en verklig socialistisk ledares dimension.

Till skillnad från Lenin och andra bolsjeviker varken levde eller reste Stalin i andra länder på kontinenten och han tog inte heller upp revolutionärt tänkande från andra regioner i världen.

¹ Karl Marx, *Teser om Feuerbach*,

² Brev från Engels till F. Mehring, London den 14 juli 1893 i Marx/Engels, *Brev i urval*, Gidlunds, sid 208

Naturligtvis var han påverkad av Lenin, detta ska inte förnekas då det är en del av dramat; men han gjorde det med den gamla ryska kulturen som grund och kunde aldrig nå en hållbar socialistisk förståelse för sin tids värld.

Objektivt fanns i Europa inte förutsättningarna för en socialistisk revolution och orsakerna till detta skulle kräva en analys som går långt utöver denna texts syften. Men för att förstå kulturen hos Marx och Engels i sitt djup måste vi utgå ifrån den gamla kontinentens intellektuella tradition som socialismens grundare var de mest konsekventa representanterna för under 1800-talet.

Deras tänkande var den verkliga fortsättningen på upplysningsepoken. Stalin drog inte slutsatser av detta och hans horisonter begränsades.

I ett TV-tal som Fidel Castro höll under påvens Kuba-besök sade han följande om felaktigheterna inom politiken under Stalin-epoken:

”Som polack upplevde påven den sovjetiska inmarschen (andra världskriget) och skapandet av en socialistisk stat under marxist-leninistiska principer som tillämpades dogmatiskt utan hänsyn till landets realiteter och utan Lenins politik och speciella dialektiska metod. Lenin kunde sluta freden i Brest-Litovsk, genomföra N. E. P. (den nya ekonomiska politiken i sovjetunionen 1921) och lyckades färdas i en sluten järnvägsvagn genom ett land i krig med Ryssland. Det är exempel på intelligens, mod och det politiska geniet hos en man som aldrig gav upp marxismen”.³

Lenin lärde sej av de revolutionära händelserna i Europa och genom att studera hans liv kan man se hur han berikade sitt tänkande med att ta del av kulturen och händelseutvecklingen i olika europeiska länder, inklusive de som var utgångspunkten för Marx' och Engels' filosofi.

Ett annat exempel är Ho Chi Minh, Denna anmärkningsvärde vietnames deltog i grundandet av det franska kommunistpartiet, levde och arbetade i USA, och reste i många delar av världen. I sitt hemland fick han influenser av den franska kulturen, som hade koloniserat hans land och var förmögen att tillämpa den på asiatisk-, tredje världen och världsnivå.

Den leninistiska uppfattningen om den ryska revolutionen innebar att detta land var den svagaste länken i den europeiska imperialismens kedja. Tanken var vid denna tid att den process som började i Petrograd oktober 1917 skulle vara den gnista som ledde till ett revolutionärt utbrott i Västeuropa, med början i Tyskland.

Detta skedde inte och så föddes idén om att bygga socialismen i ett land.

Å andra sidan var Ryssland som ett euro-asiatiskt land en del av den enorma asiatiska världen.

Denna idé (socialismen i ett enda land) kunde finna gehör i en tid efter revolutionen men ingen kan hävda att det kunde vara en strategi för ett helt sekel.

Lenins genialitet när han tog upp denna problematik var extraordinär. Men Stalin förstod inte möjligheterna att länka kampen för socialismen med situationen i de asiatiska länderna och generellt med vad vi dag kallar tredje världen.

Låt oss se hur Lenin beskrev Stalin och se vilken verklig profet han var. 1922 skrev Lenin:

”Ur denna synvinkel tror jag att frågan om stabiliteten framför allt rör sig om sådana centralkommittémedlemmar som Stalin och Trotskij. Det är förhållandet mellan dem som enligt min mening till största delen ligger bakom faran för en sprängning, som skulle kunna undvikas och till vars undvikande enligt min åsikt bl a en utökning av centralkommitténs medlemsantal till 50 eller 100 skulle bidra.

³ Fidel Castro i kubansk TV, dagstidningen *Granma*, 20 januari 1998.

Efter att ha blivit generalsekreterare har kamrat Stalin i sin hand koncentrerat en gränslös makt, och jag är inte säker på att han alltid kommer att kunna bruka denna makt tillräckligt varsamt. Å andra sidan utmärker sig kamrat Trotskij, såsom redan hans kamp mot centralkommittén i frågan om folkkommissariatet för järnvägsväsendet visade, inte endast för enastående begåvning. Personligen är han måhända den talangfullaste medlemmen i den nuvarande centralkommittén, men han är också behäftad med alltför stor självsäkerhet och lägger alltför stor vikt vid den rent administrativa sidan av saken.

Dessa två karaktärsdrag hos två framstående ledare i den nuvarande centralkommittén kan oavsiktligt leda till sprängning, och om partiet inte vidtar motåtgärder kan en sprängning inträffa helt plötsligt.”⁴

Den politik som Stalin utvecklade under andra världskriget och hans pakt med Hitler är några av de mörkaste kapitlen i hans karriär. Nazismen förkastades av folken, speciellt bland progressiva och socialister och de senare, också i Tyskland, försattes i en mycket svår situation (av Stalins pakt med Hitler 1939).

Fidel påpekade i ovan nämnda TV-tal att han vid samtal med sovjetiska besökare ställde tre frågor: varför slöt man Molotov–Ribbentrop-pakten, det var 1939 och jag var 13 år (...) Varför invaderade man Polen för att vinna några kilometer land?, land som man dessutom katastrofalt förlorade på några dagar (...) Fidels tredje fråga var: Varför kriget mot Finland? (...) Detta frestade på mycket för den internationella kommunistiska rörelsen, för kommunisterna världen över som var så disciplinerade och trofasta mot Sovjetunionen och den Kommunistiska internationalen, så att när de blev tillsagda att ”Så här är det och därmed jämnt”, då lydde de. Och därefter när världens kommunistpartier försvarade Molotov-Ribbentrop pakten blev resultatet att de isolerades från massorna.⁵

Ovanpå detta har historien visat att det fanns underrättelserapporter i landet som visade att Hitler förberedde ett anfall på Sovjetunionen.

Men det ska sägas att efter nazisternas anfall ledde Stalin framgångsrikt motattacken. Det sovjetiska folket kämpade modigt, Röda Armén nådde fram till Berlin genom en enorm insats och med förlusten av miljoner av liv. Kriget slutade med seger över fascismen, men samtidigt undertecknades överenskommelserna i Jalta och Potsdam och grunden lades för en delning av världen i två stora intressesfärer. Detta var inte positivt för socialismen.

Under de följande åren när det kalla kriget bröt ut förstod varken Stalin eller hans efterträdare de former och möjligheter som en allians mellan tredje världen och socialismen erbjöd.

1959 triumferade den kubanska revolutionen grundad på en historisk nationell tradition och med ett latinamerikanskt, karibiskt och universellt perspektiv. Fidels och Ches tredje världstexter innebar en intention att förvandla världen från bipolär⁶ till socialistisk.

Att så sikta mot stjärnorna innebar för tjugonde århundradets verkliga revolutionärer att ersätta den bipolära realiteten från ett vänsterperspektiv och inte som det sedan skedde på 80-talet från höger. En genomgång av de viktigaste händelserna på 60-talet visar hur med sina olika nyanser illustrerar hur nödvändigt det var att övervinna den bipolära världsordningen.

Låt oss titta på några av dem: Den kubanska revolutionens seger 1959; oktoberkrisen (den s.k. Kubakrisen) 1962; den tragiska splittringen inom den kommunistiska rörelsen som ledde till brottet mellan Kina och Sovjet; folkresningen och befrielsekriget i Vietnam; befrielsekriget i Angola; kolonialväldets sammanbrott i Afrika och Asien; framväxten av rörelsen för de alliansfria staterna; uppkomsten av befrielseörelser i Latinamerika; den revolutionära

⁴ V I Lenin, *Valda verk i tio band, band 10*, Progress Moskva 1990, sid. 516-7

⁵ Fidel Castro a.a.

⁶ *bipolär* = en värld med två poler, väst och östblocket. – Ö. *anm.*

Sandiniströrelsen i Nicaragua; rörelser av progressiva officerare i Latinamerika, speciellt i Peru och Panama; majhändelserna i Frankrike 1968; händelserna i Tjeckoslovakien och de föregående händelserna i Ungern och Polen.

Stalins efterträdare kunde inte svara på dessa utmaningar eftersom de var fångade i politiken utstakad i Potsdam och Jalta och fast i idén att ”bygga socialismen i ett land” som genom andra världskriget utvecklats till ett antal länder. Stalins efterträdare kunde inte hantera problemen eftersom 1956, efter hans död, när Stalins brott fördömdes, ingen djup, allvarlig och hållbar analys gjordes av hans regims natur och karaktär.

Man kan säga att det vid denna inte var möjligt, ännu mindre av folk framfödda av denna politik, så sådant blev resultatet.

Idag 80 år senare är det inte bara möjligt men nödvändigt. Om inte så kan inte Marx’ och Engels’ idéer komma ut ur det kaos de dragits ner i under tjugonde århundradet.

De som ville förändra den bipolära världen, som Fidel och Che i Latinamerika, anklagades för att inte förstå ekonomins lagar. I verkligheten var det, som den dramatiska utvecklingen skulle visa, just de som förkastade den kubanska revolutionens teser som inte förstod ekonomins lagar även om de viftade med socialistiska fanor.

Det finns tre viktiga slutsatser att dra när det gäller förändringarna i som vi ser i det nyss påbörjade seklet. För det första att dessa förändringar tvingades fram av den växande internationaliseringen av produktionen och därmed av ekonomin och politiken i vår värld. För det andra: Eftersom denna förändring inte genomfördes från vänster så kom den från höger.

Och för det tredje: en sådan förändring från vänster hade bara varit möjlig genom att sammanlänka den nationella befrielsekampen i Asien, Afrika och Latinamerika med idén om socialism. Det var denna utmaning socialismen stod inför.

Deutscher pekar i sin nu klassiska biografi över Stalin på hur Sovjetledaren förväxlade Marx’ tes om våldet som historiens barnmorska med våldet som historiens moder. Att intellektuellt förstå denna skillnad var enligt min mening utanför Stalins kulturella kapacitet.

Det avgörande felsteget i den revolutionära politiken under det tjugonde århundradet, i sista hand beroende på Stalin, var dess separering från kulturen. Så också i Sovjetunionen där detta, som vi vet, ledde till den mest extrema dramatik.

På Kuba hade vi turen att kunna räkna med visdomen hos 1800-talets störste politiske revolutionär José Martí. Lärdomarna av den Kubanska revolutionen sen dess består i hur denna visdom berikats och utvecklats. Härav den unika enheten Martí – Fidel Castro.

Radikalismen i Martí’s revolutionära filosofi gick hand i hand med en konsekvent humanism i synen på människor och folken i de förtryckande metropolerna, USA och Spanien.

På denna grund gjorde han en unik insats genom att uppmana till ett nödvändigt, humanitärt och snabbt krig mot den spanska dominansen och samtidigt verka för att förhindra hat mot de som motsatte sej denna strävan. Detta är något som borde studeras av dels dom som kritiserar de som verkar för radikal förändring, dels av dem som verkar för att nå förändringar med extremistiska metoder. Det enda sättet att segra är genom att verka för samarbete mellan människor och garantera deras fulla frihet och värdighet. Detta är sättet att vara verkligt radikal.

På Kuba användes det marxistiska sättet att se på våld, som det förstods av José Martí, enligt landets bästa revolutionära traditioner. Det lärde oss att samtidigt med principfasthet och kamp för sociala och politiska mål försöka dra med medborgare i Spanien och USA, eller åtminstone få dem att förstå våra syften.

Metoden att splittra och erövra ställdes åt sidan på Kuba och ersattes med principen ena och erövra. Detta är en mycket mer radikal politik än den som extremister företräder.

När det gäller socialismen var Martí's ståndpunkt mycket avslöjande när det gäller att se svagheten i den politik som Stalin utvecklade.

I ett brev till sin vän Fermín Valdés Domínguez skrev han:

”(...)En sak måste jag berömma dig mycket för och det är den kärlek och den respekt som människa med vilken du behandlar de kubanerna som där söker ärligt, med olika benämningar, en vänligare ordning och den nödvändiga balansen i de vardagliga sakernas administration. En strävan måste bedömas efter dess syfte och inte efter något skönhetsfel orsakad av den mänskliga iveren.

Den socialistiska ideologin innebär, så som andra ideologier, två faror – läsandet av främmande texter, ofta vaga och icke fullständiga och överläggsenheten och den dolda ilskan hos dem som försöker skaffa sig en ställning i världen genom att resa sig som frenetiska förvarare av de svaga som ett sätt att få stöd för sina ambitioner. Vissa går som tiggare till drottningen(...) Andra förvandlas från besatta till kammarherrar liksom sådana som Chateaubriand berättar om i sina ”Memoarer”. Men faran för vårt folk är inte så stor som den i mer upproriska samhällen och med mindre medfödd klarhet: Vårt arbete kommer att vara att förklara enkelt och djupt så som du är kapabel att göra. Man får inte riskera den upphöjda rättvisan genom att kräva den med felaktiga och extrema metoder. Och du och jag skall alltid vara på rättvisans sida för dess felaktigheter bemyndigar inte de ädla själarna att avstå från dess försvar(...).⁷

Sedan 1884 skrev Martí, med anledning av Karl Marx bortgång, en krönika som kan hjälpa oss att förstå det som hände med socialismen på 1900-talet. Aposteln sade följande:

”Se denna stora sal. Karl Marx är död. Eftersom han ställde sig på de svagas sida förtjänar han att hedras. Men det inte rätt att påpeka skadan och brinna av generositet för att bota den, utan man måste (istället) lära ut sättet att bota skadan (...).⁸

Senare påpekar han:

”Karl Marx studerade sätten att bygga upp världen på nya grunder, han väckte de sovande och lärde dem sättet att riva ner de trasiga pålarna. Men han gick för fort och en aning i mörkret och insåg inte att inga dugliga barn föds, varken från folkets historia eller från kvinnan i hemmet, utan en naturlig och arbetsam dräktighet. Här är alla goda vänner till Karl Marx. Han var inte enbart en energisk agitator för de europeiska arbetarnas vrede utan också en djup analytiker av den mänskliga misärens orsaker och av mänsklighetens öde och var biten av iver att göra rätt. Han såg i allting det han hade inom sig: upprördhet, vägen framåt, (han säger uppåt, Ö anm.) kamp.”⁹

Man måste uppmärksamma uppskattningen och djupet som Marx tänkande hade för Martí.

Angående kritiken han formulerar om extremismen måste man komma ihåg att de anarkistiska idéerna, i dåtidens New York, var hopblandade med de marxistiska. Från Europa påpekade Engels att man i New York inte tillämpade Marx tankar. Det är erkänt att bägge två alltid varnade mot extremismen och mot anarkisternas formuleringar. Om tanken att man skickade fram människor mot andra människor måste man ha i minnet att Martí förberedde ett krig som, även om man uppfattade som nödvändigt och försökte göra kort och mänskligt innebar en väpnad kamp.

Efter en vacker, mänsklig och djup beskrivning av Marx påpekar José Martí några rader senare:

⁷ Martí, José, *Obras Completas*, band 3, s 168

⁸ Martí, José O.C. band 9, s.388

⁹ Ibid.

”Här har vi en Lecovitch, en tidningsman: lyssna hurdant han pratar; till honom kommer den kärleksfulla och strålande Bakunins aura. Han börjar prata på engelska, vänder sig till andra på tyska, ”da! da!” svarar sina landsmän, fulla av iver från sina stolar när han pratar till dem på ryska.

Ryssarna är reformens piska; men det är inte dessa män, ivriga, generösa och fläckade av ilska som kommer att lägga grunden till en ny värld. De är sporren och kommer i tid som rösten till medvetandet som riskerar att somna: men järnet till sporren duger inte till en tillverka en byggarhammare.”¹⁰

Allt detta saknade Stalin. Han förstod inte att det inte räckte med en stålsatt motivation för att bygga ett nytt samhälle. Deutscher noterar i sin biografi över Stalin:

”Vi har inga illusioner om att vi av den kan dra giltiga slutsatser eller på grundval av den kan bilda oss en säker uppfattning om mannen, om hans verk och hans misslyckanden. Efter så många toppar och vågdalar tycks hans drama först nu gå mot sin kulmen, och vi vet inte i vilket nytt perspektiv dess sista akt kan försätta de föregående. Vad som synes otvivelaktigt är att Stalin tillhör de stora revolutionära despoternas släkte, detsamma som Cromwell, Robespierre och Napoleon tillhörde.”¹¹

Vi kan hålla med om jämförelsen med Cromwell, Robespierre och Napoleon men med vissa reservationer:

Robespierre dog tragiskt, försvarande ett ideal som var omöjligt i hans tidsålder, de renaste idéerna som sprungit fram ur 1700-talets franska revolutionära tänkande. Borgarklassen satte stopp. Napoleon lade den juridiska och politiska grunden för borgarklassens makt men öppnade paradoxalt vägen för en borgerlig – feodal allians som skulle bestämma 1800-talets kapitalistiska politik. Även Cromwell lyckades bana en väg för den engelska borgarklassen och öppnade möjligheterna för dess senare uppåtstigande.

Stalin nådde inte dessa mål när det gäller socialismen. Han kunde inte uppmuntra den socialistiska revolutionen i Europa och övriga världen och han kunde inte konsolidera den i Sovjetunionen. Kapitalismen återvände till Ryssland sju decennier efter Oktoberrevolutionen under nya och radikalt förändrade villkor och detta bakslag bär Stalins märke.

Vi kan dra slutsatsen att Stalins era är definitivt avslutad och att det är en ny era som vi ser. Om Stalin hör till kategorin revolutionära despoter så är lärdomen som måste dras att det är omöjligt att öppna en hållbar väg till socialismen utan den kärlek och kultur som dess byggande kräver.

Det är uppenbart att de revolutionära despoterna kunde öppna upp vägen för kapitalismen, bygget av socialism kan inte ledas av en despot. Stalin har anklagats för personkult, jag anser att vad han saknade var en stor socialistisk personlighet. Han saknade det som den Kubanska revolutionen har. Martí's revolution fullföljd av Fidel och som baserar sej de bästa patriotiska traditionerna hos vårt folk och med en verklig universell känsla.

En slutsats att dra av det ovan nämnda och speciellt av det vi sade i början är att erfarenheten lärt oss hur viktig den s.k. överbyggnaden (kultur, juridik, ideologi etc.). Detta är en nyckelfråga när vi söker vägar för 21:a århundradets socialism.¹²

Ekonomi påverkar dem (överbyggnadens olika delar) men det finns också en dialektik (ömsesidig påverkan) mellan dem.

Om utveckling inom såväl natur som samhälle är karakteriserade av den oseparatorbara enhetens form – innehåll (som Engels påpekade), så måste man förstå att den grundlighet,

¹⁰ Ibid.

¹¹ Isaac Deutscher, *Stalin*, René Coeckelberghs bokförlag 1973, sid 442

¹² Hart diskuterar alltså relationen mellan vad Marx kallade den ekonomiska basen och samhällets överbyggnad, juridik, filosofi, kultur m.m. – *Ö. anm*

känsla och betydelse vi tilldelar formen står i centrum för våra revolutionära plikter. Moral är intimt förknippat med den sociala frågan och med systemet av rättigheter.

Dessa kategorier: moral, den sociala frågan och systemet av rättigheter utgör den centrala kärnan utifrån vilken en filosofisk forskning kan göras för att skapa en politisk och juridisk praktik för byggandet av socialismen.

För att lyckas med varje samhällsförändring är det avgörande att länka politisk praktik med kultur.

Den kubanska revolutionen och dess kontinuitet visar detta. Det är idag nödvändigt att reflektera djupt över detta.

Brottet mellan kultur och politik var otvivelaktigt en rot till de allvarliga bakslagen. I Latinamerika existerade i folkens traditioner en kultur av befrielse och mångnationell integration, framförd av Befriaren Simón Bolívar och av Martí kallad Amerikas moraliska kultur.

Denna kulturs grundläggande strävan var anti-imperialistisk och dess sociala rötter var bland de arbetande och exploaterade.

Den omedelbara uppgiften för den revolutionära politiken var att uppmuntra denna tendens. Och detta kan och bör göras genom att integrera de intellektuella i denna befrielseprocess.

Detta måste naturligtvis göras genom kulturen och genom information om grunden för de Latinamerikanska idéernas historia.

För att detta är kunskap om och klar förståelse av den subjektiva faktorns roll i civilisationernas historia nödvändig vilket var vad som ignorerades i praktiken i den socialistiska politiken. Vi känner nu till hur efter Lenins död och med Stalin en rå materialism etablerades, som förhindrade att Marx' och Engels' idéer berikades och förnyades.

Det krävdes att – som Mariátegui gjorde från sitt indo-amerikanska perspektiv – kulturens roll studerades ur ett historiskt materialistiskt perspektiv, men de som gjorde det bekämpades som revisionister. På detta sätt blockerades möjligheterna att fördjupa klassikernas idéer.

Närmandet till ett begrepp som det vi föreslår nu hade med sig egna svårigheter när man försöker fördjupa sig i komplicerade ideologiska problem men som blir oändligt mindre än de som följer om man nonchalerar behovet att nå en tilltrorelation mellan den revolutionära politiken och den enorma och växande massan av intellektuella arbetare.

Sammanfattningsvis; om inte kontinuerlig relation mellan revolutionerna och den kulturella rörelsen etableras kommer förändringsprocessen aldrig att lyckas. Det är inte bara en fråga om kultur utan en grundläggande aspekt för den politiska praktiken. För att veta hur man gör revolutionär politik är det nödvändigt att hantera konst och kultur och förstå att där är basen för våra idéer för befrielse.

Mer värtaligt säger Deutscher i sin bok om Stalin:

”Häri, i hans ringaktning för de stora politiska skeendenas immateriella faktorer, låg den största svagheten hos hans starka men begränsade realism.”¹³

Utan att ta hänsyn till s k immateriella faktorer, dvs subjektiva faktorer, är vi oförmögna att finna nya vägar eftersom de också – objektivt och materiellt – påverkar historien.

Vi erbjuder läsaren att jämföra dessa ord med vad Engels självkritiskt förde fram och med vad vi sa i början av denna text. Låt oss aldrig glömma att människan och hennes samhälle också är en del av den materiella verkligheten i vår värld – för att uttrycka det i det språk som socia-

---

¹³ A.a. sid .358

lister använder – dvs naturen, för att uttrycka det på Martí's vis, kom ihåg denna vers: *Allt är vackert och konstant / allt är musik och förnuft / allt är som en diamant / innan ljus är det kol*¹⁴

År 2005 måste varje politisk revolutionär utan sekterism undersöka 1900-talets historia och den enorma ackumulerade kulturen och söka de revolutionära idéernas innebörd i mänsklighetens tusenåriga historia.

Under tiden för perestroikan kastade någon fram att Marx skulle bestå som en kulturell faktor. – ”Och du tycker att det är en liten sak?” tänkte jag.

För att hitta nya vägar måste kulturen hittas. Det finns inget annat politiskt praktiskt alternativ. De som inte förstår detta kommer inte att kunna bidra i skapandet av revolutioner i det 21:a århundradet.

Jag vill understryka att jag tillägnar dessa ord till alla kommunister och revolutionärer som kämpat för socialismen, som var trogna och som med sorg såg den tragiska utvecklingen av socialismen. Speciellt människor i vårt Amerika. De som i hjärtat bär den mänskliga rättvisans sak i en radikal och allmänmänsklig form måste som Martí underströk, erkänna att Marx förtjänar att hedras för att han valde sida för de svaga och han och hans lojale kamrat Friedrich Engels representerar den högsta nivån av socialt och filosofiskt tänkande under 1800-talet.

De fanatiska motståndarna till marxismen är inte postmoderna. Dom är pre-moderna och oförmögna att analysera stalinismens rötter.

Under det 21:a århundradet måste mänskligheten förfina den socialistiska praktiken, och använda de nödvändiga verktygen för att ta itu med de misstag som gjorts för att kunna förvandla världen.

Därför rekommenderar jag ungdomen att medvetet ta 1900-talets socialistiska praktik som något att inventera. Vi förnekar inte arvet efter Marx, Engels och Lenin och 1800-talets och 1900-talets socialistiska idéer, vi tar upp dom som en del av en utvärdering av vad som hänt.

Med Marx', Engels' och Lenins tänkande kan vi utföra våra uppgifter. Men inte bara med deras idéer.

På tjugotalet räddade Julio Antonio Mella och det Kubanska Kommunistpartiets grundare Martí's program från den glömska det hade börjat falla i under den neo-koloniala republikens första år.

Idag, 2005, kan vi kubaner med den Kubanske Apostelns tänkande och hans ultrademokratiska program stärka vårt lands socialistiska fibrer och rädda dem från den vanheder och isolering som stalinismen hade försatt dem i.

Översättning: Peter Widén, Luis Santurio, Martin Fahlgren

---

¹⁴ Martí, J. O. C. *Versos sencillos*, band 16, sid. 65.